

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์

Extension Guidelines for Organic Vegetable Production of Farmers in Chum Ta Bong District,
Nakhon Sawan Provinceณัฐนิชา กวีวัฒนา (Natnichakaweewattana)¹, จินดา ขลิบทอง (Jinda Khilbong)²,เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalerm Sak Toomhirun)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ข้อมูลด้านสังคมและเศรษฐกิจ (2) สภาพการผลิตผักของเกษตรกร (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะ (4) ความต้องการและแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกร ประชากรที่ทำการศึกษาคือ เกษตรกรที่ปลูกผักในอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 132 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรทาร์โยมาเน่ ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 99 ราย ใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายโดยการจับสลาก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรร้อยละ 53.5 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 51.83 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกผักเฉลี่ย 7.25 ปี ร้อยละ 46.8 เป็นกลุ่มสมาชิก ธ.ก.ส. พื้นที่ปลูกผักเฉลี่ย 4.48 ไร่ รายได้จากการจำหน่ายผัก เฉลี่ย 86,505.56 บาทต่อปี ชนิดผักที่ปลูกมากที่สุด ได้แก่ พริก ร้อยละ 20.7 แหล่งได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่มาจากผู้นำในหมู่บ้าน (2) สภาพการผลิตผัก พบว่า เกษตรกรปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในระดับมาก ได้แก่ เมล็ดพันธุ์และส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์ เกษตรกรปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน พื้นที่ การบันทึกข้อมูลการผลิต และการทวนสอบ เกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ การแสดงฉลาก และการกล่าวอ้าง (3) เกษตรกรระบุว่าปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำ ทุน การวางแผนการผลิต การตลาด การรวมกลุ่มการผลิต และข้อเสนอแนะต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ในด้านปัจจัยการผลิต ความรู้และข่าวสาร (4) ความต้องการส่งเสริมการผลิตผักตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมความรู้ในระดับมาก ได้แก่ การวางแผน การจัดการกระบวนการผลิต การจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน การจัดการศัตรูพืช การบันทึกข้อมูลการผลิตและการตลาด ผ่านสื่อบุคคลจากรัฐบาลและสื่ออิเล็กทรอนิกส์จากโทรทัศน์ และความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากทุกช่องทาง แนวทางการส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตผักอินทรีย์ คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างองค์ความรู้การปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ วางแผนการผลิตแบบครบวงจรตั้งแต่กระบวนการผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ ถึงกระบวนการตลาด การประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ การพัฒนาเกษตรกรต้นแบบและจัดทำแปลงเรียนรู้การผลิตผักอินทรีย์ การจัดกิจกรรมทัศนศึกษา รวมทั้งการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายการผลิตผักอินทรีย์

คำสำคัญ แนวทางการส่งเสริม การผลิตผักอินทรีย์ จังหวัดนครสวรรค์

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช e-mail Natnichak@hotmail.com

² ตำแหน่งทางวิชาการ รองศาสตราจารย์ ดร.แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช e-mail Jinda.Khl@stou.ac.th

³ ตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช e-mail chalerm sak.too@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) socio-economic information of farmers (2) vegetable production conditions of farmers (3) problems and suggestions (4) needs and extension guidelines in organic vegetable production of farmers in Chum Ta Bong district, Nakhon Sawan province. The population of this study was 132 vegetable production farmer s in Chum Ta Bong district, Nakhon Sawan province from the survey in September, 2019. The sample size of 99 people was determined by using Taro Yamane formula with the error level of 0.05 and simple random sampling method by using lotto. Data was collected through conducting interview and was analyzed by using descriptive analysis such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, standard deviation, ranking, and content analysis. The research results revealed that (1) 53.5% of farmers were female with the average age of 51.83 years and completed primary school education. 70.7% of farmers had the average experience in vegetable production of 7.25 years. 46.8% of them were members of Bank of Agriculture and Agricultural Cooperatives (BAAC) with the average vegetable production area of 4.48 Rai. The average income from vegetable production was 86,505.56 Baht per year. The most popular type of vegetable grown was chilies. 20.7% of farmers mostly received the information about organic agriculture from leader of the village. (2) In regards to vegetable production, it revealed that farmers adhered to organic standard practice in the high level in the aspects such as seeds and parts for propagation. The farmers implemented the practice at the low level in the area such as of soil management aspect, area, production records aspect, the verification aspect. The farmers practiced at the lowest level in the area such as of labeling and claiming aspect. (3) Farmers identified that they faced with the problems on the lack of water resources, funding, production planning, marketing, production group formation. For the extension, they wanted to receive the support from various agencies regarding production factor, knowledge, and news. (4) The needs for vegetable production extension according to the organic standard showed that farmers wanted to receive the following knowledge at the high level: planning in production processes, management and soil modification, pest control, production data recording, and marketing through personal media from government and electronic media from television And the need for extension methods is at a high level in every channel. For the need in the extension regarding organic vegetable production, it revealed that the officers integrated the work with the related agencies to create knowledge for practice according to organic agricultural standard , to plan full production cycle from production process, product processing, to marketing process, to promote knowledge through various media channels, the development of role model farmers and the creation of organic vegetable production learning crops, the organization of field trip activities, along with the group formation and networking of organic vegetable production.

Keywords: Extension guideline, organic vegetable production, Nakhon Sawan Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

บทนำ

พืชผักเป็นสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะในยุคแห่งการรักสุขภาพ ผู้บริโภคได้ให้ความสำคัญกับการบริโภคผักที่ปลอดภัยหรือผักอินทรีย์กันเพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงกระแสการผลิตพืชที่มุ่งสู่ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และตระหนักถึงความปลอดภัยของทั้งผู้บริโภคและผู้ผลิตเอง ทั้งหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องจึงมีนโยบายในการควบคุมและกำหนดมาตรฐานการผลิตผักให้มีความปลอดภัยมากที่สุด ได้แก่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ของกรมวิชาการเกษตร หรือ Organic Thailand ซึ่งระบบการผลิตผักอินทรีย์ยังมีสัดส่วนของพื้นที่การผลิตน้อยมาก เมื่อเทียบกับพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดของประเทศ ซึ่งนโยบายของภาครัฐมีการผลักดันกลุ่มองค์กรต่างๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชนเพื่อสร้างแนวทางสำหรับการผลิตผักอินทรีย์เพื่อที่จะตอบสนองต่อความต้องการของตัวเกษตรกรผู้ผลิตเอง รวมถึงกระแสความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคที่สนับสนุนให้เกิดทางเลือกที่หลากหลายในการผลิตสินค้า

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ตั้งวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทยเป็นผู้นำในระดับภูมิภาคด้านการผลิต การบริโภค การค้าสินค้า และการบริการเกษตรอินทรีย์ ที่มีความยั่งยืนและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม สถาบันเกษตรกร สภาเกษตรกรแห่งชาติและภาคีเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ ฯลฯ (คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ, 2560) ซึ่งในช่วงหลายปีที่ผ่านมามีกลุ่มเกษตรกรกลุ่มใหม่ๆ ที่ได้พยายามจะปรับเปลี่ยนการผลิตเข้าสู่เกษตรอินทรีย์มากขึ้น แม้ว่าเกษตรอินทรีย์จะมีข้อดีหลายประการโดยเฉพาะใน มิติเชิงเศรษฐกิจ คือ ราคาขายที่สูงกว่าผักทั่วไป และมีความปลอดภัยต่อทั้งสิ่งแวดล้อม ผู้ผลิต และผู้บริโภค แต่การยอมรับการปฏิบัติของเกษตรกรก็ยังมีไม่มากนัก เพราะนอกจากการปรับตัวในกระบวนการผลิตแล้ว ความรู้ความสามารถเรื่องการตลาด ยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรรายย่อยส่วนใหญ่ยังคงลังเลที่จะหันมาทำผักอินทรีย์

ในปี พ.ศ. 2561 อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ มีประชากรทั้งสิ้น 19,049 คน มีพื้นที่ประมาณ 379,040 ไร่ มีพื้นที่การเกษตรรวม 289,523 ไร่ (สำนักงานเกษตรอำเภอชุมตาบง, 2561) สภาพพื้นที่เป็นภูเขา พื้นที่ราบเชิงเขาเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์น้อยไม่เหมาะสมต่อการเกษตร แม้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่จะผลิตพืชไร่ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง และอ้อย แต่ก็มีเกษตรกรบางส่วนมีการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตพืชไร่มาเป็นผลิตผักเพื่อเพิ่มรายได้กันมากขึ้น ซึ่งเกษตรกรก็มีการตระหนักถึงสุขภาพตัวผู้ผลิตเองและผู้บริโภค และต้องการผลิตผักให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคหลากหลายทั้งตลาดชุมชน ห้างสรรพสินค้า รวมถึงโรงพยาบาลด้วย เพื่อให้การเชื่อมโยงมีตลาดที่แน่นอนและมีรายได้สม่ำเสมอ เกษตรกรหลายรายเริ่มสนใจที่จะผลิตผักเกษตรอินทรีย์แต่ยังขาดความรู้เรื่องของมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ดังนั้นการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกร อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ จึงเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวทางการวางแผน และการกำหนดยุทธศาสตร์การผลิตผักอินทรีย์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตผักของเกษตรกร

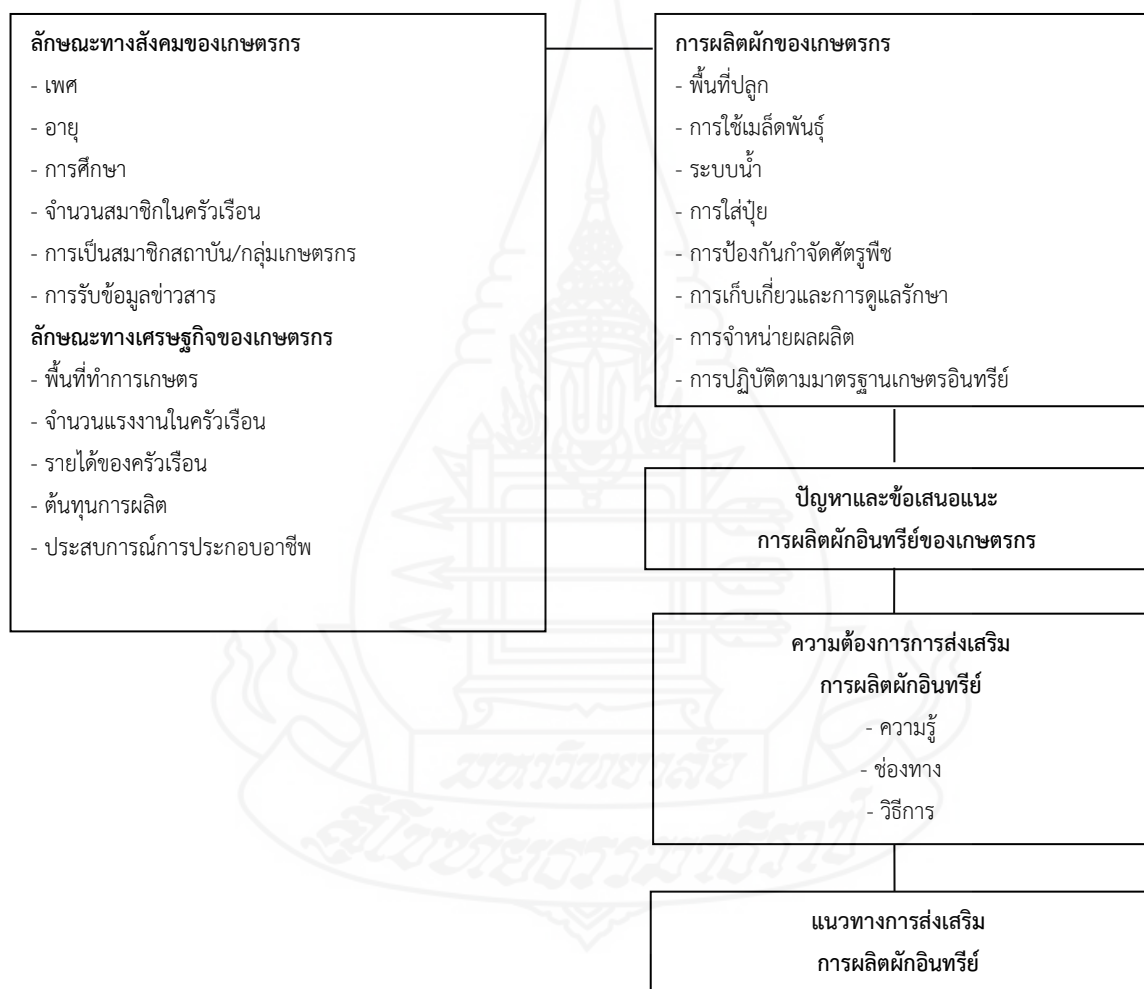
การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาความต้องการและแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกร

กรอบแนวคิด

การวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ สามารถเขียนสามารถเขียนเป็นแบบจำลองแนวความคิดได้ดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกผักในอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ จากการสำรวจโดยสำนักงานเกษตรอำเภอชุมตาบง ณ เดือนกันยายน 2562 จำนวน 132 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 99 ราย ใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายโดยการจับสลาก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ตอนที่ 2 สภาพการผลิตผักของเกษตรกร ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการเพื่อการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกร ตอนที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

4 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกร ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับสภาพการผลิตผักของเกษตรกรที่ปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตผักอินทรีย์ โดยกำหนดจากค่าร้อยละ $1.00-20.00 =$ น้อยที่สุด $21.01-40.00 =$ น้อย $41.01-60.00 =$ ปานกลาง $61.01-80.00 =$ มาก $81.01-100.00 =$ มากที่สุด และการจัดอันดับความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรโดยกำหนดเกณฑ์การวัดจากค่าคะแนนน้ำหนักเฉลี่ย $1.00-1.80 =$ น้อยที่สุด $1.81-2.60 =$ น้อย $2.61-3.40 =$ ปานกลาง $3.41-4.20 =$ มาก $4.21-5.00 =$ มากที่สุด และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 53.5 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 51.83 ปี ร้อยละ 70.7 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา เกษตรกรมีประสบการณ์ในการผลิตผักเฉลี่ย 7.25 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.21 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.52 คน เกษตรกรร้อยละ 46.8 เป็นกลุ่มสมาชิก ธ.ก.ส. ขนาดพื้นที่ปลูกผักเฉลี่ย 4.48 ไร่ ร้อยละ 80.8 ลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเองหรือครอบครัว ต้นทุนการผลิตผักเฉลี่ย 38,391.21 บาทต่อปี รายได้จากการจำหน่ายผักเฉลี่ย 86,505.56 บาทต่อปี ร้อยละ 27.7 มีอาชีพทำนอกรอกจากการปลูกผัก ชนิดผักที่ปลูกมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ พริก มะเขือ แตงกวา ร้อยละ 20.7 18.8 15.6 ตามลำดับ และแหล่งได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่มาจากผู้นำในหมู่บ้าน ร้อยละ 35.0

2. สภาพการผลิตผักของเกษตรกร พบว่า

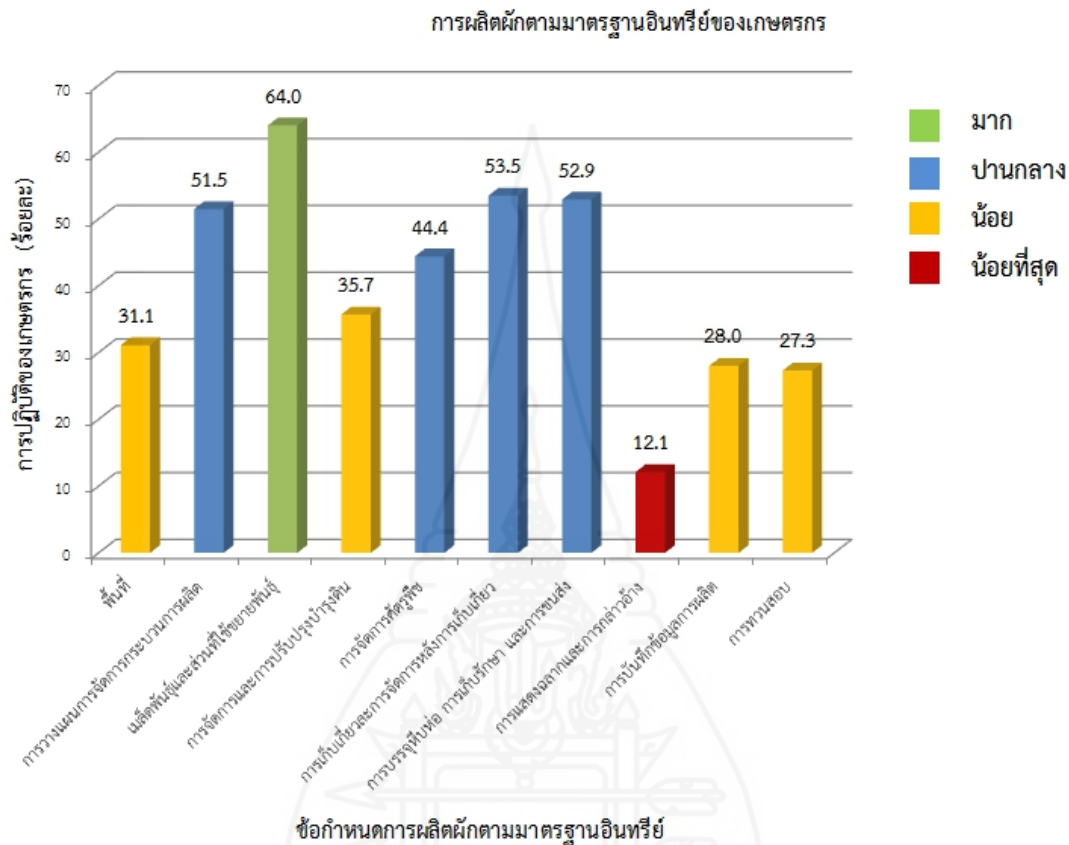
2.1 ข้อมูลการผลิตผักของเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ปลูกผักเป็นพื้นที่นา ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย มีการซื้อเมล็ดพันธุ์จากแหล่งจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ การเตรียมแปลงปลูกผักเป็นแบบยกร่องกว้างแบบร่องจีน แหล่งน้ำที่ใช้เป็นบ่อบาดาล ระบบน้ำเป็นแบบระบบน้ำหยด มีการใส่ปุ๋ย อินทรีย์ ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี การป้องกันและกำจัดวัชพืชถอนด้วยมือ การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชส่วนใหญ่ใช้สารชีวภัณฑ์ วิธีการเก็บเกี่ยวใช้แรงงานคน ใช้มือบิดและมีการคัดขนาด ภาชนะที่ใส่หลังเก็บเกี่ยว ได้แก่ ถังพลาสติกและตะกร้าพลาสติก รูปแบบการจำหน่ายผลผลิตมีพ่อค้าคนกลางมารับที่แปลง

2.2 การผลิตผักตามมาตรฐานอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรปฏิบัติในระดับมาก ได้แก่ เมล็ดพันธุ์และส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์ เกษตรกรปฏิบัติในระดับปานกลาง ได้แก่ การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษา และการขนส่ง การวางแผนการจัดการกระบวนการผลิต และการจัดการศัตรูพืช ตามลำดับ เกษตรกรปฏิบัติในระดับน้อย ได้แก่ การจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน พื้นที่ การบันทึกข้อมูลการผลิต และการทวนสอบ ตามลำดับ เกษตรกรปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ การแสดงฉลากและการกล่าวอ้าง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตผักอินทรีย์

ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตผักอินทรีย์มีประเด็น ดังนี้

3.1 ด้านการดำเนินการผลิตผักอินทรีย์ ได้แก่ การขาดแคลนแหล่งน้ำ การขาดทุน ทัศนคติในการผลิตผักอินทรีย์ ความรู้ในการปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การวางแผนการผลิต การตลาดและการรวมกลุ่มการผลิต

3.2 ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ การสนับสนุนปัจจัยการผลิตผักอินทรีย์ ความรู้และการปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันหาตลาดแหล่งรับซื้อผลผลิตที่แน่นอน

3.3 ด้านข้อมูลข่าวสาร การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ความรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต หรือแอปพลิเคชัน Facebook , Line การถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ เช่น การผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์ การศึกษาดูงานเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จในการผลิตผักอินทรีย์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐมีการเยี่ยมเยียนและให้คำแนะนำการผลิตผักอินทรีย์

4. ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักของเกษตรกรตามมาตรฐานอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การวางแผนการจัดการกระบวนการผลิต การจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน การจัดการศัตรูพืช การบันทึกข้อมูลการผลิตและการตลาด เกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ เมล็ดพันธุ์และส่วนที่ขยายพันธุ์ การเก็บเกี่ยว

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษาและการขนส่ง การแสดงฉลากและการกล่าวอ้างระดับความต้องการช่องทางในการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สื่อบุคคลจากรัฐบาล สื่ออิเล็กทรอนิกส์จากโทรทัศน์ และระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากทุกวิธีการ ซึ่งในแต่ละประเด็นเกษตรกรมีความต้องการช่องทางและวิธีการส่งเสริม เป็นดังนี้

3.1 พื้นที่ พบว่า เกษตรกรมีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ จากคู่มือ และความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การสาธิต

3.2 การวางแผนการจัดการกระบวนการผลิต พบว่า เกษตรกรมีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สื่อบุคคลจากรัฐบาล สื่ออิเล็กทรอนิกส์จากโทรทัศน์ และความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การฝึกอบรม การสาธิต ศึกษาดูงาน

3.3 เมล็ดพันธุ์และส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์ พบว่า เกษตรกรมีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สื่ออิเล็กทรอนิกส์จากอินเทอร์เน็ต และความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การสาธิต

3.4 การจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์จากคู่มือและโปสเตอร์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์จากโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชัน และความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากทุกวิธีการ

3.5 การจัดการศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรมีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สื่อบุคคลจากรัฐบาล สื่อสิ่งพิมพ์จากคู่มือและโปสเตอร์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์จากโทรทัศน์ และความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การให้คำแนะนำ การฝึกอบรม และศึกษาดูงาน

3.6 การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรมีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สื่อบุคคลจากรัฐบาล สื่อสิ่งพิมพ์จากแผ่นพับ สื่ออิเล็กทรอนิกส์จากอินเทอร์เน็ต และความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากทุกวิธีการ

3.7 การบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษาและการขนส่ง พบว่า เกษตรกรมีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สื่อบุคคลจากรัฐบาล และความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การให้คำแนะนำ

3.8 การแสดงฉลากและการกล่าวอ้าง พบว่า เกษตรกรมีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลางทุกช่องทาง และความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลางทุกวิธีการ

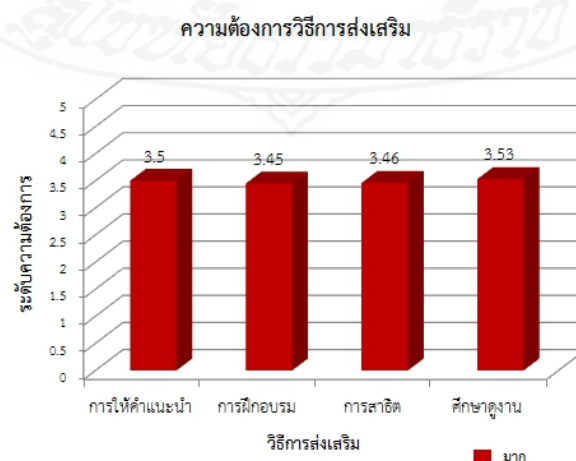
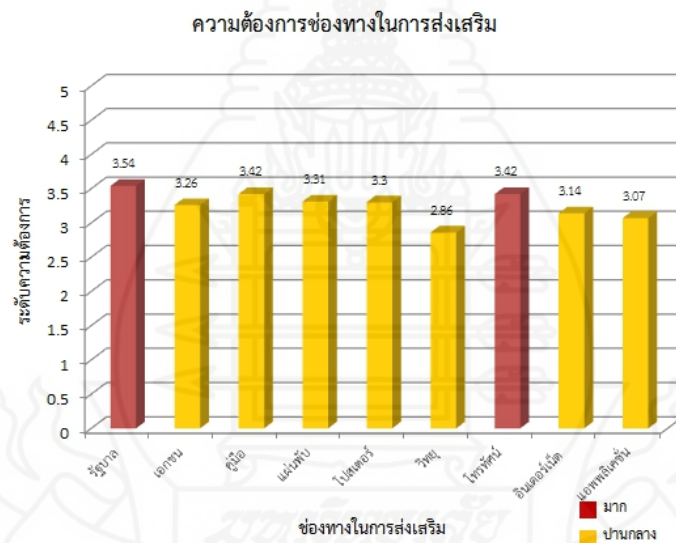
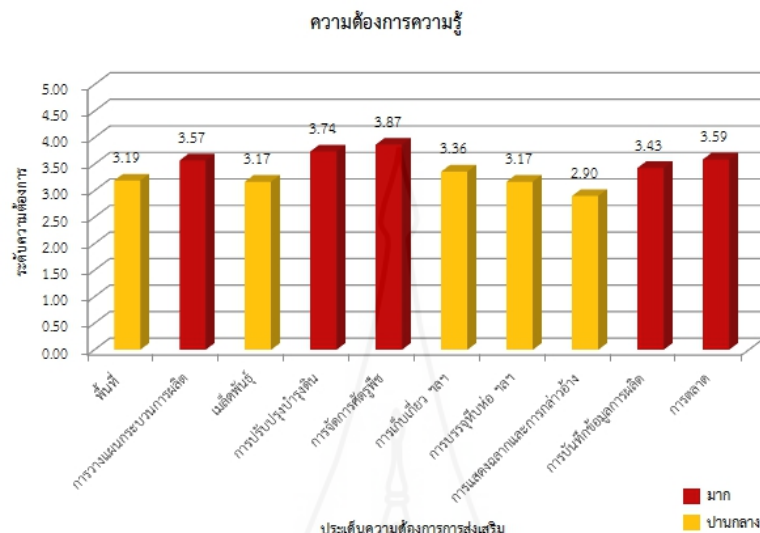
3.9 การบันทึกข้อมูลการผลิต พบว่า เกษตรกรมีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์จากแผ่นพับ ระดับมาก ได้แก่ สื่อบุคคลจากรัฐบาล สื่อสิ่งพิมพ์จากคู่มือ และความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลางทุกวิธีการ

3.10 การตลาด เกษตรกรมีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สื่อบุคคลจากเอกชน ระดับมาก ได้แก่ สื่อบุคคลจากรัฐบาล สื่อสิ่งพิมพ์จากคู่มือและแผ่นพับ สื่ออิเล็กทรอนิกส์จากโทรทัศน์ และความต้องการวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ศึกษาดูงาน ระดับมาก ได้แก่ การให้คำแนะนำ การฝึกอบรม และการสาธิต

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

5. แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักอินทรีย์

ผลจากการวิจัยนำมาจัดทำแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรสามารถวางแผนแนวทางการส่งเสริมให้สอดคล้องตามประเด็น ดังนี้

5.1 ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างองค์ความรู้การปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การวางแผนการผลิตแบบครบวงจร ตั้งแต่กระบวนการผลิตการเพิ่มมูลค่าและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ถึงกระบวนการตลาด รวมทั้งการสนับสนุนปัจจัยการผลิตเบื้องต้นแก่กลุ่มเกษตรกร

5.2 ด้านข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ การประชาสัมพันธ์องค์ความรู้การปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ สื่อบุคคลจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สื่อสิ่งพิมพ์จากคู่มือและโปสเตอร์สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต

5.3 ด้านช่องทางการส่งเสริม การฝึกอบรมและการให้คำแนะนำการผลิตผักอินทรีย์ให้แก่เกษตรกร มีการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบการทำเกษตรอินทรีย์และจัดทำแปลงเรียนรู้การผลิตผักอินทรีย์ การจัดกิจกรรมทัศนศึกษาให้เกษตรกรได้ไปศึกษาดูงานจากเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อเป็นแรงจูงใจ และเกิดความเชื่อมั่นต่อเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งเป็นแนวทางให้แก่เกษตรกรได้นำข้อเท็จจริงหรือความรู้ที่ได้เรียนรู้มาพิจารณาและนำมาปรับใช้ตามแนวทางที่เหมาะสมของแต่ละพื้นที่

5.4 ด้านตัวเกษตรกร การส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจ ทัศนคติที่ดีต่อการผลิตผักอินทรีย์ให้แก่เกษตรกร การพัฒนาองค์ความรู้การปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์และการใช้สารชีวภัณฑ์ในการปรับปรุงบำรุงดินและกำจัดศัตรูพืชตามมาตรฐานกำหนดและถูกต้องตามหลักวิชาการ การพัฒนาเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อให้เกษตรกรได้เห็นตัวอย่างที่สามารถทำได้จริง รวมถึงการส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายการผลิตผักอินทรีย์

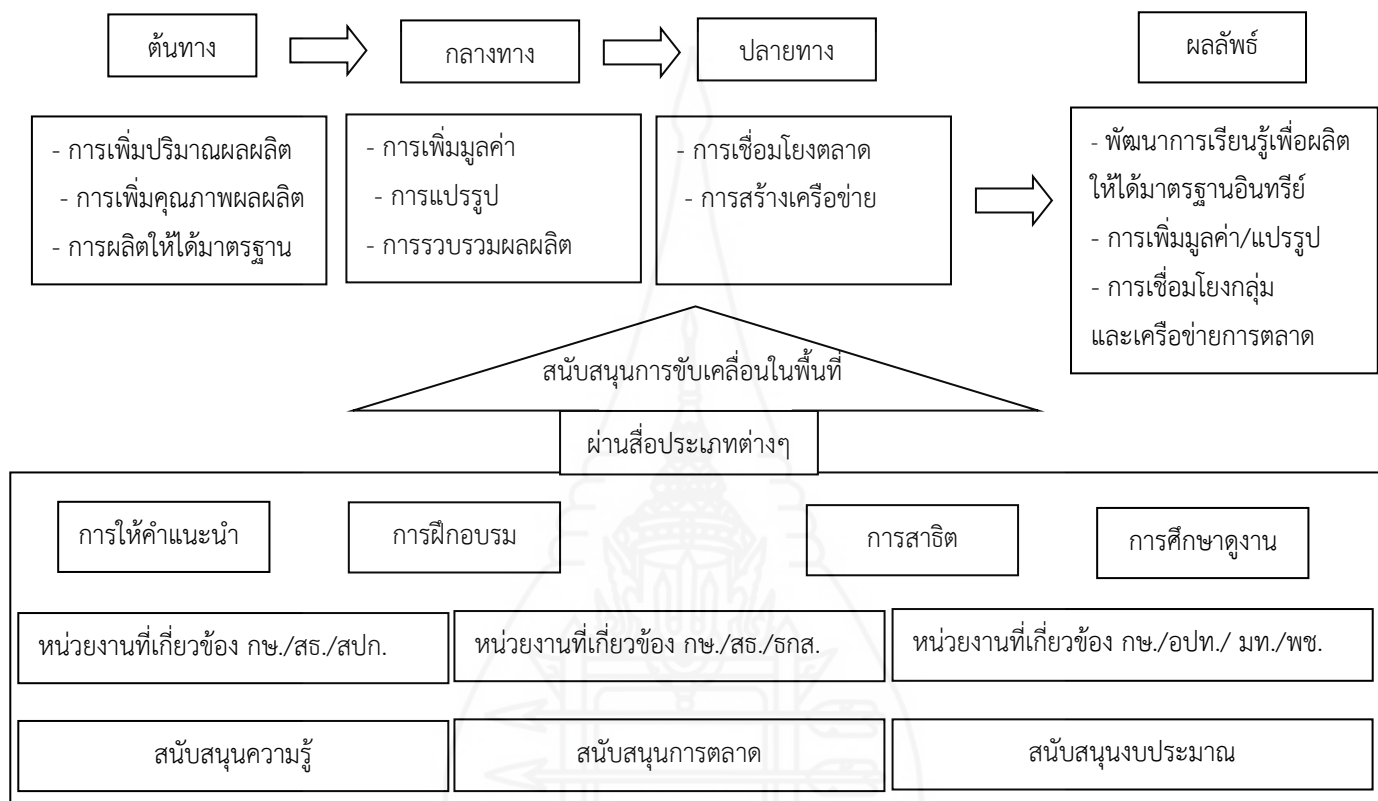
จากผลการวิจัยสามารถสร้างแบบจำลองแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักอินทรีย์ได้โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่ในการประสานงานและสนับสนุนการขับเคลื่อนในพื้นที่ซึ่งมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่กระบวนการต้นทางการสร้างองค์ความรู้เพื่อการผลิตที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ กลางทางกระบวนการผลิตการเพิ่มมูลค่าและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และปลายทาง กระบวนการด้านการตลาด โดยผ่านช่องทางการส่งเสริมด้านต่างๆ เช่น การฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ การสาธิต และการศึกษาดูงาน ผ่านสื่อบุคคลจากหน่วยที่เกี่ยวข้องหรือสื่อต่างๆที่หน่วยงานนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับการสนับสนุน ซึ่งกระบวนการต่างๆที่ดำเนินการนั้นจะนำไปสู่ผลลัพธ์ของตัวเกษตรกรในด้านการพัฒนาการเรียนรู้ตามข้อกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การเพิ่มมูลค่าและการแปรรูป รวมทั้งการเชื่อมโยงตลาดและเครือข่ายให้สามารถทำได้จริงและยั่งยืนต่อไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

แบบจำลองแนวทางการส่งเสริมการผลิตผักอินทรีย์ได้ดังนี้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักอินทรีย์ของเกษตรกรอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์” สามารถนำประเด็นมาอภิปราย ดังนี้

1. ข้อมูลลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ

เพศ เกษตรกรผลิตผักส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงซึ่งสอดคล้องกับ กนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2561) พบว่า เกษตรกรผลิตผักปลอดภัยในรูปแบบแปลงใหญ่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง

อายุ เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 51.83 ปี มีความใกล้เคียงกับ จิราวุฒ มงคล (2558) พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 52.31 ปี แสดงว่าเกษตรกรอยู่ในวัยที่มีประสบการณ์และยังสามารถที่จะรับความรู้ใหม่ๆ ได้

การศึกษา เกษตรกรมีการศึกษาส่วนใหญ่ระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับสายรุ้ง สังข์เทศ (2551) ที่พบว่าจบการศึกษาระดับประถมศึกษา แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่ผลิตผักอาศัยประสบการณ์และความชำนาญในการประกอบอาชีพ ดังนั้นในเรื่ององค์ความรู้ใหม่ๆ ที่จะสามารถนำมาส่งเสริมต้องมีเลือกให้มีความเหมาะสม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

รายได้ รายได้จากการจำหน่ายผักเฉลี่ย 86,505.56 บาทต่อปี มีความใกล้เคียงกับ ทัดพงศ์ อภิโรธนานนท์ และ พชรินทร์ สุภาพันธุ์ (2559) ที่พบว่า การลงทุนผลิตและจำหน่ายพืชผักเกษตรอินทรีย์มีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจสำหรับการลงทุนในพืชผักชนิดผลและใบ

ชนิดผัก ชนิดผักที่ปลูกมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ พริก มะเขือ แตงกวา ร้อยละ 20.7 ,18.8 ,15.6 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับกนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2561) พบว่า การปลูกผักปลอดภัยของเกษตรกร ร้อยละ 14.3 ปลูกผักมะเขือเปราะ ร้อยละ 10.8 ปลูกผักถั่วฝักยาว ร้อยละ 9.7 ปลูกพริก ร้อยละ 8.7

2. สภาพการผลิตผักของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่ แหล่งน้ำที่ใช้เป็นบ่อบาดาล ระบบน้ำเป็นแบบระบบน้ำหยด มีการใส่ปุ๋ย อินทรีย์ ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชส่วนใหญ่ใช้สารชีวภัณฑ์ ซึ่งสอดคล้องกับกนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2561) พบว่า เกษตรกรกลุ่มปลูกผักแปลงใหญ่ปลอดภัยส่วนใหญ่มีการใช้น้ำบาดาลและน้ำประปา วิธีการให้น้ำโดยการใช้สายยาง ใช้สปริงเกอร์ ใช้ระบบน้ำหยด การใส่ปุ๋ยของเกษตรกรมีการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ และใช้สารชีวภัณฑ์ ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ส่วนการผลิตผักตามมาตรฐานอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรปฏิบัติระดับมาก ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ และส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีการเลือกแหล่งใช้เมล็ดพันธุ์และส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์จากแหล่งที่มีความเชื่อถือ และสามารถตรวจสอบกลับได้ เกษตรกรปฏิบัติในระดับปานกลาง ได้แก่ การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุ หีบห่อ การเก็บรักษา และการขนส่ง การวางแผนการจัดการกระบวนการผลิต และการจัดการศัตรูพืช แสดงให้เห็นว่าในเกษตรกรสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดได้เองโดยใช้ความรู้และประสบการณ์จากการผลิตผัก เกษตรกรปฏิบัติในระดับน้อย ได้แก่ การจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน พื้นที่ การบันทึกข้อมูลการผลิต และการทวนสอบ เกษตรกรปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ การแสดงผลและการกล่าวอ้าง

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตผักอินทรีย์

แหล่งน้ำ เกษตรกรประสบปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำ ซึ่งสอดคล้องกับ กนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2561) พบว่า ปัญหาในการผลิตผักปลอดภัยที่พบในระดับมาก ได้แก่ แหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร

องค์ความรู้ การถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การผลิตและใช้สารชีวภัณฑ์ สอดคล้องกับมุกดาวิจิตร สุวรรณพันธ์ (2562) พบว่า ปุ๋ยเคมี สารเคมีและเมล็ดพันธุ์มีราคาแพง และขาดทักษะการใช้ศัตรูธรรมชาติกำจัดแมลงศัตรูพืช และกนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2561) พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับมากที่สุดในเรื่องการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช

เช่นเดียวกันกับ สรณ และคณะ (2562) พบว่า ขาดความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์ และเกษตรกรต้องการรับการส่งเสริม คือ การให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องเกษตรอินทรีย์ที่ถูกต้อง เบญจมาศ สันต์สวัสดิ์ และคณะ (2562)

แหล่งเงินทุน เกษตรกรประสบปัญหาขาดแคลนแหล่งเงินทุน ซึ่งสอดคล้องกับ กนกกาญจน์ สว่างเมฆ (2561) พบว่า ปัญหาในการผลิตผักปลอดภัยที่พบในระดับมาก ได้แก่ แหล่งเงินทุน

เจ้าหน้าที่ของรัฐ การเยี่ยมเยียนและให้คำแนะนำการผลิตผักอินทรีย์ เช่นเดียวกันกับ สรณ และคณะ (2562) พบว่า หน่วยงานที่เข้าไปส่งเสริมขาดการติดตามและให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง

4. ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักของเกษตรกรตามมาตรฐานอินทรีย์ เกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสรณ และคณะ (2562) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในการส่งเสริมอยู่ในระดับความต้องการมาก และเกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สื่อบุคคลจากรัฐบาล สื่ออิเล็กทรอนิกส์จากโทรทัศน์ สอดคล้องกับอดิพล เอื้อจรัสพันธุ์ (2562) พบว่า สื่อบุคคล คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

5. แนวทางการส่งเสริมการผลิตผักอินทรีย์

ด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างองค์ความรู้การปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เช่นเดียวกับ สรณ และคณะ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการรับการส่งเสริมการปลูกผักอินทรีย์ของเกษตรกร ในตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในการส่งเสริมอยู่ในระดับ ความต้องการมาก โดยมีปัจจัยที่มีผลต่อการรับการส่งเสริมการปลูกผักอินทรีย์ของเกษตรกร คือ ระดับการศึกษา การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเกษตร

ด้านข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ การประชาสัมพันธ์องค์ความรู้การปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ สื่อบุคคลจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สื่อสิ่งพิมพ์จากคู่มือและโปสเตอร์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต ซึ่งสอดคล้องกันกับพสุภา ชินวรโสภาค (2558) พบว่า การสนับสนุนความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ และสอดคล้องกันกับจิตราหนู พิมพ์สวัสดิ์ และ พนา มาศ ตรีวรรณกุล (2561) พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ โดยผู้ที่มีอายุน้อยจะเห็นด้วยในระดับน้อย และผู้ที่มีอายุน้อยจะเห็นด้วยในระดับมาก เนื่องจากผู้ที่มีอายุน้อยมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ผ่านทางช่องทางสื่อที่หลากหลายทำให้ตระหนักในด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของเกษตรอินทรีย์และสอดคล้องกับจุไรรัตน์ คุรุโคตร และ รัตติยา กรณ์ อินทสร (2558) พบว่า เกษตรกรสามารถนำไปใช้ได้จริงในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ จึงทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ความสนใจในการฝึกอบรมเป็นพิเศษ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ออกมาในทางที่ดีขึ้น โดยผู้เข้าฝึกอบรมมีความรู้ และการปฏิบัติในการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อชีวิตพอเพียง และสิ่งแวดล้อมหลังการฝึกอบรมมากขึ้น แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการฝึกอบรมนี้สามารถสร้างความรู้ และการปฏิบัติ ที่ดีต่อการทำเกษตรอินทรีย์

ด้านช่องทางการส่งเสริม การฝึกอบรมและการให้คำแนะนำ การพัฒนาเกษตรกรต้นแบบการทำเกษตรอินทรีย์และจัดทำแปลงเรียนรู้การผลิตผักอินทรีย์ การจัดกิจกรรมทัศนศึกษา สอดคล้องกับจิตราหนู พิมพ์สวัสดิ์ และพนา มาศ ตรีวรรณกุล (2561) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ กับความคิดเห็นเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ พบว่า ผู้ที่รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์มากจะเห็นด้วยในระดับมาก ส่วนผู้ที่รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์น้อยจะเห็นด้วยในระดับน้อย

ด้านตัวเกษตรกร การส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจ ทัศนคติที่ดีต่อการผลิตผักอินทรีย์ให้แก่เกษตรกร รวมถึงการส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายการผลิตผักอินทรีย์ เช่นเดียวกับธีรนนท์ และคณะ (2561) พบว่าการปรับเปลี่ยนมาทำอินทรีย์ส่งผลดีต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสังคม อีกทั้งทำให้เกษตรกรมีความสุขมากขึ้น สอดคล้องกับสวรรณ มณีโชติ และ ดุสิต อธิ นุวัฒน์ (2562) พบว่าระบบการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (พีจีเอส) เหมาะกับการส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ภายในชุมชนเกษตรกรรายย่อย ซึ่งมีผลผลิตหลากหลายอย่างละเล็กละน้อยและส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน นอกจากนั้นเกษตรกรมีความพึงพอใจมากที่สุดในการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ด้วยระบบพีจีเอส ถึงแม้ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วมจะมีการส่งเสริมไปในหลายพื้นที่ แต่บางพื้นที่ยังไม่ทราบถึงระบบการรับรองนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงาน

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการความรู้และการสนับสนุนด้านการผลิตผักอินทรีย์ตามมาตรฐานจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอ และหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ บูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ในด้านการแปรรูป เพิ่มมูลค่า การตลาดและสร้างเครือข่าย ได้แก่ สาธารณสุขอำเภอ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พัฒนาชุมชน อำเภอ ฯลฯ รวมทั้งแหล่งเงินทุนที่มาจากหน่วยงานเอกชน ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ฯลฯ ซึ่งต้องสนับสนุนการขับเคลื่อนงานในพื้นที่ให้เกษตรกรสามารถมีความรู้ความสามารถผลิตผักได้ตามมาตรฐานอินทรีย์ แปรรูปและเพิ่มมูลค่าสินค้า และมีตลาดรองรับที่แน่นอน รวมทั้งเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด

1.2 ช่องทางการส่งเสริม

เกษตรกรมีความต้องการสื่อบุคคลที่มาจากรัฐบาล แหล่งความรู้และข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่จะได้รับจากเจ้าหน้าที่ที่ทำงานในพื้นที่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ต้องมีการพัฒนาความรู้และความสามารถในการเป็นที่ปรึกษาการผลิตผักอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรได้ และถ่ายทอดความรู้โดยผ่านช่องทางการใช้สื่อต่างๆ เช่น คู่มือ แผ่นพับ โปสเตอร์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผลิตสื่อผ่านทางโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เช่น Facebook Line ซึ่งเป็นช่องทางที่เกษตรกรใช้งานอยู่เป็นประจำทำให้เกษตรกรสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้

1.3 วิธีการส่งเสริม

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรติดตามให้คำแนะนำเกษตรกรเป็นประจำสม่ำเสมอ การจัดการฝึกอบรม การสาธิต และศึกษาดูงาน โดยหาเกษตรกรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จหรือกลุ่มเกษตรกรที่เข้มแข็งสามารถสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรในพื้นที่เกิดการสร้างตลาดและสร้างเครือข่ายการผลิตได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยในครั้งต่อไปควรศึกษาเรื่องข้อกำหนดมาตรฐานการผลิตพืชอินทรีย์ให้ละเอียด เพื่อให้สามารถสร้างเครื่องมือที่สามารถเก็บข้อมูลได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

2.2 การสำรวจเกษตรกรที่ปลูกผักในพื้นที่ที่ต้องใช้ระยะเวลานานกว่านี้ เพื่อให้ได้จำนวนเกษตรกรที่ปลูกผักในพื้นที่ใกล้เคียงความเป็นจริง เนื่องจากอาจจะมีเกษตรกรจำนวนมากที่ไม่ผ่านการสำรวจ

เอกสารอ้างอิง

- กนกกาญจน์ สว่างเมฆ. (2561). ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักปลอดภัยในรูปแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร ตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- คณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ. (2560). ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติปี 2560-2564
- จิราวุธ มงคล. (2558). ความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

- จิตรา นุช พิมป์สวัสดิ์ และ พนา มาศ ตริวรรณกุล.(2561). ความคิดเห็นเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ของผู้บริโภคในสามพรานโมเดล. วารสารวิทยาศาสตร์เกษตร, 49(2). 113-124.
- จุไรรัตน์ คุรุโคตร และ รัตติยาภรณ์ อินทะสร. (2558). การส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อชีวิตพอเพียงและสิ่งแวดล้อม สำหรับบ้านศรีวิไลย์ ตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 34(3). 42-49.
- ทัตพงศ์ อวิโรธนานนท์ และพัชรินทร์ สุภาพันธ์. (2559). ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจการลงทุนในกลุ่มธุรกิจพืชผักเกษตรอินทรีย์ โดยการใช้ปุ๋ยหมักไส้เดือน. วารสารราชชมงคลล้านนา, 3(2). 99-105.
- ธีรนนท์ วรรณศิริ, บำเพ็ญ พงศ์เพชรดี และ จิรียา อินทนา. (2561). ภาวะสุขภาพของเกษตรกรที่ทำข้าวอินทรีย์ ในจังหวัด นครปฐม. วารสารวิจัยและพัฒนา วลัยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 13(3). 218-228.
- เบญจมาศ สันต์สวัสดิ์ และ ปภากร สุทธิภาศิลป์. (2562). การส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้มีศักยภาพการแข่งขันในประชาคมอาเซียน. วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่, 20(1). 19-29.
- พสุภา ชินวรโสภาค. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรอินทรีย์ในระดับชุมชนของประเทศไทย : กรณีศึกษา กลุ่ม เกษตรอินทรีย์ในจังหวัดอุบลราชธานีและศรีสะเกษ. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์, 13(2). 105-130.
- มุกดาร์ศม์ สุวรรณพันธ์ (2562). แนวทางส่งเสริมการผลิตพืชผักของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลปะหลาน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- สรณ ธิติสุทธิ, และ พุฒิสรรค์ เครือคำ. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการรับการส่งเสริมการปลูกผักอินทรีย์ของเกษตรกร ในตำบลแม่แฝกใหม่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร, 36(3), 86-95.
- สวรรณค์ มณีโชติ และ ดุสิต อธิณัฐณ์.(2562). การประยุกต์ใช้ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์. Thai Journal of Science and Technology, 8(5). 454-467.
- สำนักงานเกษตรอำเภอชุมตาบง.(2561).แผนพัฒนาการเกษตรอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์
- อดิพล เอื้อจรัสพันธุ์ (2562) การใช้สื่อทางการเกษตรของเกษตรกรไทย. วารสารศาสตร์. ปีที่12 ฉบับที่2 พฤษภาคม – สิงหาคม